

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

יסודות המחשבה המדינית א' - 56105

תאריך עדכון אחרון 15-03-2020

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מדע המדינה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' דן אבנון

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: dan.avnon@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: שלישי 18:00 - 19:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

סקירה של יסודות המחשבה המדינית המערבית בהיסטוריה, תרבות ופילוסופיה של יוון, עם דגש על אתונה. מקורות ראשיים כוללים הגות פילוסופית פרה-סוקרטית (פארמנידס והרקליטוס), כתבי אפלטון ואריסטו בהם נדונה פילוסופיה מדינית. בנוסף להפגשת הלומדים עם יסודות המחשבה המדינית המערבית תרבות יוון, הקורס יתייחס גם למעמד של התנ"ך כטקסט מכונן בתולדות המחשבה המדינית המערבית.

מטרות הקורס:

- * להעניק ללומדים הכרות עם דפוסי החשיבה והעיון המערביים שביסוד המחשבה ותפיסות המשטר שנוצרו באירופה.
- * להפגיש את הלומדים עם מקורות עיוניים ראשוניים שמהווים בסיס להמשך לימוד ומחקר בתחום המחשבה המדינית: תוקידידס, הוגים פרה-סוקרטיים, אפלטון, אריסטו, התנ"ך.
- * לתרגל חשיבה וכתובה ביקורתית אודות הסוגיות המרכזיות של הקורס

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- * יכולת לאפיין את יסודות המחשבה המדינית המערבית הטרומ-מודרנית;
- * יכולת לזהות ולתאר את לזהות הקשרים בין יסודות המחשבה המדינית לבין חשיבה פוליטית בת-זמננו.
- * פיתוח יכולת להעריך ולהשוות תפיסות שונות (ולעתים מתנגשות) אודות הסוגיות המרכזיות במחשבה מדינית;
- * יכולת לתכנן ולכתוב עבודה קצרה בתחום המחשבה המדינית על בסיס קריאה ביקורתית ופרשנות של מקורות ראשוניים.

דרישות נוכחות (%) :

80%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות פרונטליות משולבות בדיונים; קריאה עצמאית של מקורות ראשוניים ומשניים; מפגשי קריאה בקבוצות קטנות; כתיבת שתי עבודות מדי פעם תיצענה שאלות לחשיבה עצמאית עובר סטודנטים שהיו מעוניינים להשיב עליהן. עבודות רשות אלה יהוו בסיס למתן בונוסים במקרים של תשובות מעניינות ומנוסחות היטב.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

שבוע 1: מבוא לקורס; רקע היסטורי, תרבותי ופילוסופי של יוון בכלל ואתונה בפרט. התייחסות לתמורות ביוון בהקשר גלובאלי, של "עידן הציר".

שבוע 2: המשך רקע עם דגש על התפתחות תרבות דמוקרטית באתונה. דיון בהשפעות של מלחמת יוון-פרס + מלחמות הפילופונס על ההתפתחות המחשבה המדינית והסדרים המעשיים של אתונה.

שבוע 3: המחשבה ההיסטורית והמדינית של תוקידידס; רקע להתפתחות חשיבה פילוסופית: פילוסופים של הטבע + סוקרטס (ומשפטו)

שבוע 4: סוקרטס ומשפטו.

שבוע 5: אפלטון : פוליטיאה (סדרי מדינה): נושאים כלליים: כיצד מתעניינים בצדק; אחריות המדינה לשימור אמונות אודות האלים; מטרות החינוך; התכונות הנדרשות למכהנים בתפקידי שפיטה

שבוע 6: אפלטון: המשך עיון בפוליטיאה: משל המתכות; הגיון חלוקת העיסוקים והתפקידים במדינה; צדק בנשמה כתנאי לצדק במדינה; קהילת השומרים; שוויון בין נשים לגברים; ביטול תפיסת רכושנות מכל סוג; שלוש גלי הלעג ביחס להגיון דברי אפלטון; הצגת רעיון המלך-פילוסוף.

שבוע 76 : אפלטון (המשך): המשך עיון בפוליטיאה: משל האנייה; תנאים אפשריים לפיתוח נשמה פילוסופית; משל המערה; שלבי החינוך של השומר-פילוסוף; חמשת סוגי המשטר; אפיוני המשטר הדמוקרטי; מעבר מדמוקרטיה לרודנות; אומללותו של הרודן.

שבוע 8: סיום דיון באפלטון, פוליטיאה, מעבר לאריסטו (רקע)

שבוע 9: אריסטו - אתיקה

שבוע 10 אריסטו - פוליטיקה

שבוע 11 - 17/05, 19/05: סיכום מורשת יוון ומעבר ממסורת התבונה למסורת ההתכלות: התנ"ך.

שבוע 12 : תנ"ך ומורשת הנביאים.

שבוע 13: סיכום הסוגיות המכוננות את יסודות המחשבה המדינית.

שבוע 14: השלמות

חומר חובה לקריאה:

מקורות אודות עידן הציר

רחל צלניק, דמוקרטיזם: הדמוקרטיה האתונאית העתיקה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, 2004.

פארמנידס. "דרכי החקר היחידות להכרה". מתוך שמואל שקולניקוב, היראקליטוס ופארמנידס: עדויות ופראגמנטים. ירושלים: ביאליק, 1988,

הרקליטוס. "פרגמנטים": מתוך שמואל שקולניקוב, היראקליטוס ופארמנידס: עדויות ופרגמנטים. ירושלים: ביאליק, 1988.

אפלטון, האפולוגיה של סוקראטס, באחד המקורות הבאים: "נאום ההגנה של סוקרטס (אפולוגיה). מתוך חייו ומותו של סוקרטס. מיוונית: שמעון בוזגלו. תל-אביב: עליית גג, עמ' 61 - 105; משפטו ומותו של סוקראטס. תל-אביב: שוקן, עמ' 18 - 50; מתוך כתבי אפלטון (תרגום יוסף ליבס), תל-אביב: שוקן, כרך א'.

אפלטון, "פוליטיאה (סדרי מדינה)" מתוך כתבי אפלטון (תרגום יוסף ליבס), תל-אביב: שוקן, כרך ב'. או בתרגומים אחרים (ר' סילבוס)

אריסטו, אתיקה - מהדורת ניקומאכוס (תרגום מיוונית יוסף ל. ליבס). תל-אביב: שוקן, 1985.

אריסטו - פוליטיקה: ספרים א, ב, ג. (תרגום מיוונית נורית קרשון). תל-אביב: רסלינג, 2009.

תנ"ך

חומר לקריאה נוספת:

הקורס מתבסס על קריאת החובה שמבוססת בעיקר על מקורות ראשוניים וכן על כמה מקורות משניים.. מדי פעם יוצעו קריאות רשות בהתאם לסוגיות שיעלו במסגרת הדיונים בקורס.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 70 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 30 %
בחנים

מידע נוסף / הערות:

במהלך הסמסטר יועברו שלושה בחנים, מתוכם יש לעבור שניים. הבחנים יועברו במהלך השיעורים במועדים שירשמו בסילבוס הקורס. בבחנים תהיינה שתי שאלות: שאלת אחת אודות חומר הקריאה שתיבחר מתוך מאגר שאלות שיינתנו מבעוד מועד ושאלה שתתייחס להרצאות. משכו של כל בוחן יהיה 15 דקות. משקלו של כל בוחן בציון הסופי - 15%.

בנוסף, מדי פעם בפעם יוצעו "שאלות השבוע", אלה תרגילי חשיבה ועיבוד חומר עבור סטודנטים שירצו להעמיק מעבר לנדרש. בדיקת התרגיל היא ללא ציון. אבל תרגילים מצטיינים יעניקו לכותב/ת נקודת בונוס בציון הסופי, עד לחמש נקודות בונוס.

צוות ההוראה יציע מדי פעם בפעם מפגשי תרגול וקריאה, כשירות ללומדים. מועדי המפגשים והמקורות שילמדו במסגרת המפגשים יימסרו במהלך השיעורים.